

A modern művészetről

Közel két és fél évvel ezelőtt tartottam már egy előadást itt, az Orvosklubban, „A gyógyítás és a képzőművészet kapcsolódási pontjai” címmel. A téma bevezetőjeként elmondtam: „Mindenki számára ismert tény, hogy a művészeteknek hatalma van az emberi lélek felett. Egy műalkotás keltette katartikus élmény jobb színben tünteti fel a világot, üdítően hat ránk, oldja a feszültségeinket, a mindennapit stresszt, belső nyugalmat hoz és ezáltal nemcsak gyógyító ereje van, de a betegségek megelőzésében is segíthet.”

Bodrogi Éva és Dr. Sepp Csaba

Úgy érzem, cáfolnom kell ezeket az általam megfogalmazott állításokat! A XX. századtól kialakult modern művészet, úgy tűnik nem más, mint a csodák pótlására bevezetett szándékos hibák története. A görögök óta a „tökéletes”, a „hibátlan” összetartozó vezérfonalai az esztétikának, az avantgárd azonban nem akar hasonlítani! Korlátlan lehetőségek kiindulópontja, nyitottság, szenzibilitás, szabadság, progresszió (ami történetesen orvosi fogalom, a betegség súlyosbodására utal), autonómia, meghaladás szélsőséges jellemzőit tűzte zászlajára... A művész kilép a reflexió teréből, és új utakat keres, új stílust, új módszereket, melyek magában hordozzák a kihívást. Használja a megbotránkoztatást, a botrányt, a meghökkentést, sok esetben a szexualitás, a pszichiátria, a szociológia határterületeire téved. A korábbi századok által meghatározott elvárások, funkciók felrúgásával a végsőkig megy el.

Az első hullám rövid felsorolásában csupán egy-egy szóval említettem meg a fauvok színorgiáját, a kubisták redukciós törekvéseit, a futuristák száguldását, az expresszionisták „a legbelső én” nyugtalan feszültségeinek kifejezését, az absztrakt (szuprematizmus) nonfigurativitását...

Itt példaként, Kazimir Malevics „A tárgy nélküli világ, avagy a felszabadított semmi” alkotása kapcsán mutattam meg a Fekete négyzet című festményét, egy fotókarton és egy fehér keret segítségével. Ezt a művészt „korom meztelen bekeretezett ikonjának” nevezte. (Hasonló próbálkozások: Barnett Newmann 1966/67. Ki fél a vöröstől? Talán a sárga és a kék... 5 méter hosszú vörös vászna, melynek alján és felső szélén sárga és kék vékony csík fut végig. Agnes Martin Sivata című sárgára alapozott vászna hasonló mű, sikere pedig vitathatatlan, napjainkban 8 millió dollárért kelt el)

A dadaisták szélsőséges módon tagadtak mindent. Esetlegesség, ösztönösség, véletlen és az anarchia mellett, parázs vitákat provokáltak, a művészet minden területén szétzúzták hagyományokat.

Marcel Duchamp: L.H.O.O.Q. című tiszteletlen műveletét mutattam be egy Mona Lisa reprodukción, ahogy a művész bajuszt és kecskeszakállt rajzolhatott egy hasonló képeslapra, megbecstelenítve ezzel Leonardo ikonikus alkotását. A betűk jelentése pedig a „tüzel a popsija” még fokozza ezt a szándékot.

A szürrealizmusról szinte már nem is esett szó, pedig ezzel egy álomország maradt ki a sorból.

A második hullám részletes felsorolását meg sem kíséreltem, néhány igen jellemző vetületét próbáltam csupán megjeleníteni.

Az „Új-realizmus” stílust képviselte Lucio Fontana: Spatial concept waiting című művével, melyet megpróbáltam eljátszani úgy, hogy egy hatalmas konyhakéssel hadonásztam egy barnára alapozott vászon előtt. Művészettörténeti könyvben a következő kísérőszöveggel látták el ezt az alkotást: „Visszafogottságával tér egy sajátos felfogását kínálja az által, hogy áthágja a hagyományos kép határait és a külső mélységgel hozza kapcsolatba úgy, hogy az eleven és egyöntetűen felhordott színnel beborított festői felületet behasította.” Igen. Bevágta, felhasította a vásznot függőlegesen!

A „Body-art” képviselőjét egy ékszerdoboz és egy konzervdoboz felmutatásával illusztráltam. Janine Antoni saját mellbimbóit öntötte 18 karátos aranyba és ékszerdobozban állította ki. Érzékeny gombok címmel. (Erre egy művészettörténeti reflexió: „Ez önmagában aligha érne önálló művészeti értékkel, de itt az első generációs nőművészet a női testet triumfáló hagyományát ironikusan megfricskázta.”)

Piero Manzoni 1961. májusában 90 doboz konzervet állított elő 30 grammos csomagolásban, természetes állapotban ürülékével megtöltve, melyet az arany napi árfolyamához szabva értékesített A művész ürüléke címmel.

A performance és a happening (akcióművészet) a zene-film-színház-video-tánc összművészete, melyek egyszeriek, megismételhetetlenek, legtöbbször sokkolók a résztvevők számára. pl. Gina Pane írja: hirtelen a közönség felé fordítottam az arcom és pengével közelítettem felé. A robbanó feszültség akkor tört ki, mikor mindkét arcfelemet elkezdtem vágni... (A performance magyarázatául a sikolyok és tiltakozások egy emberi tabu védelméért süvítettek, mely nem más, mint az emberi esztétikum központi magját jelentő emberi ábrázatot érinti.)

Chris Burdent idézem „A galéria helyisége 30 cm magasságig vízzel lett elárasztva. 4m magas létrákra kapaszkodva, rajtam kívül még négyen néztünk a vízbe, mikor egy 220 Voltos vezetékert ejtettem bele. Éjfélől hajnalig tartott a jelenet kb. 6 óra hosszat.”

Marc Quinn: „ÉN” című 9 pint vérből lefagyasztott szobrát mint egyik szélsőséget említettem. Damien Hirst „A halál fizikai lehetetlensége egy élő tudatában” formalinban felfüggesztett cápa méltó párjával, végül Rick Gibson Emberi fülbevaló című kriminalisztikai kategóriába sorolható „ékszerét”, mellyel két 10 hetes, kizárított emberi magzatot fülbevalóként állított ki!

Provokatív, de rendkívül szellemes feladatnak tartom azt a felvetést, hogy ha egy hatalmas, több ezerféle tárggyal telezsúfolt raktárba beküldenénk valakit azzal a feladattal, hogy hozza ki a műalkotásokat, vajon meg tudná oldani ezt a problémát?

Éreztem a feszültséget a levegőben, a részben modellált és ismertett alkotások borzolták a kedélyeket. Ellenpontként az előadás kezdetétől a kivetítón pergő filmre mutattam, mely megcáfolhatatlanul megjeleníti, hogy egy egyszerű kis agyagfigura arcának megmintázása is mennyi időt és gondos pontosságot igényel, jó néhány említett modern műalkotás létrehozásával ellentétben.

1. Saját műveim: Anyaság

Ezután megmutattam a tanítványaim által készített gyermeki ötletekkel és újításokkal, kreativitással teli munkáit, melyek az alkotás művészeti kategóriáit ostromolják. Háromdimenziós lapokat vágtam ki – pont olyanokat, mint a diákjaim változó formákat, behajtásokat mutató meselapjai –, és kértem a vendégeket, hogy próbálják ötleteiket rárajzolni a mintákra. Olyan ívek, hullámok, félkörök és egyéb alakzatok mutatkoznak meg, melyek megmozgatják a fantáziát. Ehhez videót is készítettem, ami itt érhető el: <https://photos.app.goo.gl/RAnGgycEKGgjc0KX9>

Remélem mindenki számára tanulságosnak mondhatók a felvetett témák, melyben olyan elgondolkodtató tendenciák szerepeltek, mint „a kerti törpe vagy a terem falán a poroltó attól lehet giccs, használati tárgy, vagy a műgyűjtők álma, hogy egy bazár kirakatában vagy egy berlini, londoni, new-yorki galéria elegáns terében pillantottuk meg!” „Egy bárhol kiállított Rubensnek nincs szüksége egy sajátos intézményre, hogy kiérdemlje a műalkotás címet.”

„A befektetési tanácsadó már rég le hagyta a műértőt. A művész sikere attól függ, ki gyűjti és nem attól, hogy ki csinálja.” (Betling)

Záró mondatként egy biztató vélemény:

A végről szóló beszéd nem azt jelenti, hogy mindennek vége, sokkal inkább arra szólít fel, hogy változtassunk, eldöntöttük, hogy vége a modernségnek, de csak azért, hogy megint egyszer valami újba kezdhesünk. Igen, ezt a szellemiséget látom a diákjaim friss szemmel létrehozott munkáin!

Bodrogi Éva
művésztanár

2. Saját műveim: Az én fám

3. Saját műveim: Reggeli készülődés